

І.І. Помінова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ІННОВАЦІЇ В РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ НАВИЧОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Вимоги до сучасного фахівця потребують інноваційних форм навчального процесу в закладах вищої освіти – переорієнтації з лекційно-інформативної на індивідуально-диференційовану, особистісно-орієнтовану форму та на організацію самоосвіти студента.

Творча (евристична), наближена до наукового осмислення і узагальнення робота можлива лише як результат організації самостійного навчання з обов'язковою присутністю в ній цілепокладання та його досягнення за допомогою ефективних технологічних схем самоосвіти. Крім того, така робота повинна бути індивідуалізованою з врахуванням рівня творчих можливостей студента, його навчальних здобутків, інтересів, навчальної активності тощо.

Доступність величезної кількості інформативного матеріалу, навіть в аналітичній формі, потребує пошуку нових форм і видів самостійної роботи студентів. Саме творчий характер роботи має стати пріоритетом в процесі вибору викладачем форм діяльності. На наш погляд, виконання есе найбільше відповідає такому запиту.

Есе – це форма вираження теоретичного пошуку творчого студента, який здатний підвестися над формалізованим характером академічного (традиційного) реферату і запропонувати письмову роботу абсолютно іншого рівня культури навчальної діяльності. На відміну від інших прийомів, методів контролю й перевірки знань, метою есе є діагностика продуктивної, творчої складової пізнавальної діяльності студента, який припускає аналіз інформації, його інтерпретацію, побудову міркувань, порівняння фактів, підходів і альтернатив, формулювання висновків, особисту оцінку тощо.

Застосування есе сприяє більш чіткому й грамотному формулюванню думок, допомагає розташовувати ці думки в логічній послідовності, припускає вільне володіння мовою термінів і понять, розкриває глибину й широту навчального матеріалу, вчить використати приклади, цитати, необхідні аргументи за відповідною темою.

Специфіка дисциплін дозволяє використовувати різні форми есе. У деяких випадках це може бути аналіз наявних статистичних даних з

досліджуваної проблеми, аналіз матеріалів із засобів масової інформації й використання досліджуваних моделей, докладний розбір запропонованого завдання з розгорнутими думками, підбір і детальний аналіз прикладів, що ілюструють проблему тощо.

Мета творчого есе – відійти від «формалізованих» рамок традиційної письмової роботи студента. В есе домінує не стільки логіка, скільки асоціації. Якщо студента обмежують чіткі рамки реферату, задана структура письмової роботи, необхідність все обґрунтувати та повністю перераховувати докази, йому можна рекомендувати звернутися до есе як більш вільної, динамічної форми письмової індивідуальної роботи.

Есе припускає вираження автором своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального висвітлення матеріалу; це також вільний стиль з можливими елементами імпровізації, певного пафосу, іронії. Головна місія та мета есе – це самостійне бачення студентом проблеми, питання, теми на підставі опрацьованого матеріалу та аргументів, у відповідності до обраного підходу, стилю тощо.

Результат написання есе значно залежить від запропонованої викладачем теми есе. Обов'язковою вимогою є те, щоб тема, питання та завдання, що постають перед студентом в процесі розмірковування над есе потребували аналітичних відповідей, пошуку пояснення: чому щось відбувається? / з якої причини? / як це відбувається? / які процеси, механізми відбуваються?

З формалізованих вимог до есе потрібно віднести тільки одне: наявність заголовка. Внутрішня структура есе може бути довільною (хоча в рекомендаціях викладач може запропонувати структуру есе). Оскільки есе – це мала форма письмової роботи, необов'язковим, але бажаним, є повторення висновків в кінці; висновки можуть бути включеними до основного тексту або заголовка. Також аргументація може передувати формулюванню проблеми. Формулювання проблеми може співпадати з остаточним висновком.

При оцінюванні есе в центрі уваги викладача знаходиться:

- здібність студента критично та незалежно оцінити наявні дані, точки зору, позиції, аргументи;
- здібність розуміти, оцінювати та встановлювати зв'язки між ключовими моментами проблем та запитань;
- вміння диференціювати протилежні підходи та моделі, застосовуючи їх до емпіричного матеріалу або дискусії з принципових питань;
- здатність до застосування аналітичних підходів, моделей тощо.